

Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi Thomae tomi quinque

Accvratam Qvæstionvm D. Thomæ, Ab LXXXIV. Vsqve ad finem: &
Disputationum de virtute Pœnitentiæ, De Clauibus, De Sacramentis
Pœnitentiæ, & Extremæ Vnctionis, De Purgatorio, Suffragiis & Indulgentiis,
expositionem complectens : Accesserunt Indices quinque: ... Postremus

Suárez, Francisco

[Köln], 1616

Sectio 5. De indulgentia partiali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93815)

significat vox indulgentia ad partem aliquam non limitata. intelligendum vero hoc est quando concedens habet plenam potestatem, nam si habeat limitatam, vt Episcopi, non debet vti illa forma, si autem illa vtratur, intelligitur concedere quantum potest.

Atq; hinc tandem expostum manet aliud membrum principalis diuisionis in principio positæ, scilicet indulgentia partialis: est enim illa, quæ non absolute, sed cum aliqua additione determinante remissionem ad partem pœnæ conceditur. Constat enim posse hoc modo concedi indulgentiam: quia pœna potest per partes remitti, vt supra ostensum est: & Prælati Ecclesiæ potest, vel iuxta causæ exigentiam, vel iuxta suam limitatam potestatem, vel certe pro sua voluntate partem tantum pœnæ remittere: quando ergo hoc sufficienter in concessione explicatur, indulgentia est partialis. Iam vero sequitur explicandum, quibus modis hæc indulgentia concedi solet; quod in sequenti sectione commodius dicemus.

SECTIO V.

Quibus modis partialis indulgentia concedatur.

Primus modus esse potest, si indulgentia tantum concedatur de pœnitentiis iniunctis iuxta multorum sententiam supra tractatam. Sed hic modus in nostra opinione locum non habet: quia exposuimus illam adiectionem non esse restrictiuam, sed potius augmentatiuam. Quod facile intelligitur, quando simul additur alia partialis determinatio, vt vnus anni, vel quadragena de pœnitentiis iniunctis, id est, etiam de illis, iuxta capit. *Cum ex eo*, de Pœnit. & remiss. & communem expositionem superius traditam. Idemque est, si indulgentia concedatur indefinite, & sine alia limitatione, præter illam de pœnitentiis iniunctis, vt si tenor sit, *Consequatur qui hoc fecerit, indulgentiam de pœnitentiis iniunctis*. Nonnullam vero habet maiorem dubitationem, quando conceditur, *indulgentia plenaria de pœnitentiis iniunctis*, quia tunc hæc particula videtur diminuens, & consequenter faciens, vt indulgentia non sit totalis, nisi secundum quid, absolute tamen partialis. Ad hoc vero iam supra responsum est, etiam ibi particulam illam non restringere, sed explicare magis, & quasi exaggerare indulgentiam, vt scilicet intelligatur habere effectum etiam in causis iam iudicatis, & non solum quoad pœnam purgatorij, sed etiam quoad pœnitentiam sacramentalem. Aut intelligendam esse particulam de pœnitentiis iam ab homine iniunctis, vel quæ secundum ius, aut rectam rationem iniungi debent.

An particula, contritus & confessus, in concessione adiuua, faciat indulgentiam partialem.

Alia additio, per quam censetur indulgentia restringi, vt partialis sit, videtur esse quando conceditur indulgentia de peccatis, *contritus & confessus*. Circa quam formam concessiois aduertendum est, aliud esse, quantum ex tenore verborum apparet, concedere indulgentiam de peccatis, hominibus contritis, & confessis: aliud vero concedere homini indulgentiam de peccatis, de quibus contritus & confessus quis fuerit. Nam in priori locutione limitatio non ponitur ex parte peccatorum, quorum pœnæ remittendæ sunt: sed ex parte personæ quoad conditionem, seu operationem, quæ ab illa postulatur, vt talem indulgentiam consequatur, nimirum, quod sua peccata fuerit confessus. Et ideo ex vi talis

Quid de indulgentia de peccatis, hominibus contritis & confessis concessa.

A concessiois indulgentia non est partialis, sed totalis, quia si quis legitime confessus fuerit, quantum multa peccata propter obliuionem, vel aliam legitimam causam in confessione omiserit, omnium plenariam indulgentiam consequitur, quia iam impleuit conditionem in indulgentia requisitam; & quoad effectum nulla est posita limitatio. Quod recte sentit Caietanus tract. 15. de Indulgentiis, qu. 10. Idem tenet Corduba q. 27. proposit. 2. qui refert plures Canonistas, & Summistas, quorum non video probabile fundamentum: & ideo eos prætermitto. Qualis autem futura sit illa confessio, & quo tempore sit exhibenda, quando ex parte eius, qui lucraturus est indulgentiam, requiritur, infra suo loco dicendum est.

At vero in altera concessiois forma non videtur determinatio poni ex parte personæ, sed ex parte effectus seu peccatorum, quorum pœna per indulgentiam relaxatur: & ideo talis indulgentia videtur esse partialis, & non totalis: quia non de omnibus peccatis simpliciter, sed de illis tantum, quæ quippiam confessus est, conceditur. Fieri autem potest, vt aliquis multa habeat peccata nunquam confessus, qui tamen legitime indulgentiam illam lucratur, vt vel quia illa peccata fuerunt tantum venialia, vel quia fuerunt moralia inculpabiliter oblita, & omissa in confessione, vel quia fuerunt commissæ post ultimam confessionem, & de illis solum est homo contritus, & nondum confessus, quod sufficit ad talem indulgentiam lucrandam, saltem quoad remissionem pœnæ debitæ pro aliis peccatis iam confessis, quia ex vi talis formæ non postulat confessio, vt conditio necessaria simpliciter ex parte ipsius personæ ad lucrandum indulgentiam, sed solum ex parte materiæ, vt sic dicam, circa quam veritari debet effectus talis indulgentiæ. Atq; hanc sententiam tenet Corduba dict. q. 27. cum Angelo verb. *Indulgentia*, nu. 2. & Summa Rosella verb. *Indulgentia*, nu. 16. Gerfone supplemento Gabrielis, & aliis: estq; valde probabilis opinio, quia est valde conformis verbis concessiois, ex quibus maxime pendet effectus indulgentiæ.

Nihilominus alij sentiunt illam indulgentiam esse totalem, & illam particulam *contritus, & confessus*, non esse restrictiuam, sed tantum declaratiuam, ita vt *perinde valeat, ac si diceretur, de omnibus peccatis remissis per contritionem, & confessionem*. Ita videntur sentire Adrianus 4. materiæ de Indulgentiis, Anton. 1. p. tit. 10. c. 3. §. 5. & Nauarr. in Comment. de Indulgentiis notab. 18. nu. 14. qui citat Angelum in Sum. verb. *Indulgentia*, §. 17. Idem Nauarr. in notabil. 30. num. 11. & 12. citans Felinum, Syluestrum, & alios. Sed hi auctores quos Nauarr. citat magis loquuntur in priori casu, quando hæc determinatio ponitur circa personam, in de tamen potest à simili, vel à fortiori argumentum sumi. Estq; pia, & probabilis opinio: quia, vt dixi, indulgentia inter fauores computatur, qui ampliandi sunt quantum verba patiuntur. Quod autem illa verba possint ad hunc sensum sine improprietate extendi, ita de claro, distinguendo varios casus, vel modos, quibus peccata possunt esse nondum confessæ. Primus est quando peccata illa mortalia sunt, & commissæ ante ultimam confessionem, in ea tamen fuerunt omissa propter moralem impotentiam, siue illa fuerit obliuio, siue repentinus euectus, vel alia necessitas, quæ integritatem materialis confessiois impedit. Et in eo casu, licet illa peccata non sint sufficienter confessæ quoad obtinendam directam absolutionem sacramentalem illorum, & implendam obligationem illa confitendi in particulari, est tamen sufficiens quoad indulgentiam obtinendam etiam respectu illorum peccatorum quia, licet non sint confessæ in particulari, saltem in generali sunt confessæ, vel quia huiusmodi penitens semper se accusat de

Omni, Triā. omnibus quæ commisit, vel signa aliqua talis confessionis exhibet, vel certe eo modo quo Concilium Tridentinum dixit, *sess. 4. cap. 5. reliqua peccata, quæ diligenter cogitantur non occurrunt, in vniuersum eadem confessione inclusa esse intelliguntur.* Et quoad hæc peccata hoc videtur tandem admittere Corduba, quæuis non rectè dicat talem confessionem illorum peccatorum non sufficere ad absolutionem sacramentalem de eis habendam, nisi intelligat directè ac per se.

Secundò possunt esse peccata mortalia commissa post ultimam confessionem, eorum tamen confessio omittitur ante tempus indulgentiæ propter impotentiam confitendi, non ex defectu voluntatis aut diligentie ipsius penitentis. Et tunc Nauarr. & alij dicunt affectum indulgentiæ se extendere ad illa peccata, non obstante prædicta forma confessionis. Et videntur fundari in hoc, quòd propter impotentiam nemo debet fraudari fructu indulgentiæ. Ideoque aliter videtur sentire de illo, qui non propter impotentiam, sed propter suam voluntatem omittit tunc confessionem peccatorum illorum, etiam si habet voluntatem & propositum illa confitendi tempore debito. Sed hoc mihi non probatur: quia vel ex vitalis formæ indulgentiæ necessaria est confessio sacramentalis talium peccatorum ad obtinendam eorum remissionem per indulgentiam: & tunc quantum propter impotentiam omittatur sacramentalis confessio, non obtinebitur indulgentia: nam in his fauoribus nullum est inconueniens, imò sepe si contingit vt propter impotentiam non obtineantur, si conditio aliqua simpliciter ponitur, vt necessaria, & in ipsa concessione casus impotentiae non excipiantur. Aut confessio sacramentalis in re facta non est simpliciter necessaria, & tunc siue propter impotentiam omittatur, siue voluntariè in aliud tempus necessarium differatur, obtinebitur indulgentia de talibus peccatis: quia, vt supponimus, in concessione indulgentiæ nihil amplius de casu potentiae, quam de casu voluntariæ dilationis declaratur. Et eadem ratione difficilis mihi videtur ratio vel expositio data in proximo puncto: nam, si ex vi & tenore concessionis necessaria est sacramentalis confessio talium peccatorum, profecto generalis illa inclusio non sufficit: nam confessio sacramentalis alicuius peccati in omni proprietate & communi vsu non dicitur, nisi illa quæ in particulari sit de tali peccato: si autem sacramentalis confessio non est necessaria in re ipsa, non oportet recurrere ad illam generalem concessionem, sufficit enim propositum confitendi.

Quocirca, nisi aliqua ratione probabili ostendatur ex vi talis formæ non esse necessarium ad talem effectum, vt in re ipsa præcedat sacramentalis confessio talium peccatorum, non video quomodo defendi possit, indulgentiam illam esse totalem. Neque facile apparet, quomodo illud prius defendi, aut sustineri possit, si indulgentia absolute sonat, de peccatis, de quibus aliquis contritus est, & confessus: nam hæc verba ita absolute dicta, non significant confessionem in voto, sed in re: nam confessio, in voto non solet simpliciter appellari confessio, sed propositum confitendi: vnde quoties indulgentiæ non aliud requirunt, solum contritionem postulant: quia in ea continetur confessio in voto, vel ad maiorem declarationem interdum addunt propositum confitendi. Solum posset quis apparenter illam expositionem accommodare, quando concessio fit iuxta formam Concilij Lateranensis sub Innocentio III. his verbis. *Concedimus plenam remissionem suorum peccatorum, de quibus fuerint corde contriti, & confessi:* nam particula illa, corde, cum vtraque particula sequenti coniungi potest, ideoque sufficere cordis confessionem; id est, propositum confitendi talia peccata. Quid verò de hoc sentiendum sit statim dicam.

Fr. Suarez, tom. 4.

A Occurrit tertium punctum de peccatis venialibus, quomodo scilicet in tali concessione includantur, si de illis non sit facta confessio in re ipsa, cum etiam votum eius necessarium ad iustificationem non sit, atque ad eò in contritione non includatur. Adrianus enim supra, & Corduba existimant poenam venialium peccatorum non remitti per huiusmodi indulgentiam, nisi de illis sit facta sacramentalis confessio, vel in particulari, vel saltem in generali, qualis à multis fit, qui post confessionem singulorum peccatorum, generaliter se accusant de omnibus in quibus Deum offenderunt. Sed certè hæc generalis accusatio sacramentalis propriè non est de his peccatis, hæc enim propriè significat specificam confessionem eorum: & ideo si illa sufficit ad indulgentiam obtinendam de talibus peccatis, verisimile est illam non esse necessariam: quia vel nulla confessio exterior, vel sola sacramentalis petitur à Pontifice tanquam conditio necessaria ad consequendam indulgentiam talium peccatorum.

Quapropter satis verisimile existimo, effectum huius indulgentiæ extendi ad venialia peccata, etiam si nullo modo confessio de illis facta sit, quia verba illa, *De quibus contriti, & confessi fuerint,* optime possunt intelligi secundum partitionem accommodatam, id est, de vnoquoque peccato exigendo id, quod ad perfectam eius remissionem sufficiens est: satis enim dicitur quis de omnibus peccatis contritus, & confessus, qui de omnibus simpliciter est contritus, de mortalibus autem confessus, qui de his omnibus, de quibus necesse est, & sufficit conteri, contritus est, de quibus autem ultra hoc necesse est confiteri, confessus est. Vnde fit; nomine contritionis, non solum contritionem perfectam, sed etiam quancunque attritionem, quæ per se sufficit ad delenda venialia peccata, in illis verbis comprehendi. Et confirmatur hæc expositio: quia non est verisimile, voluisse Pontificem, ad lucranda integrè hanc indulgentiam confessionem venialium peccatorum postulare: quia generalis, vt dixi, non postulatur: si vero futura sit specialis, sepe est moraliter impossibile integrè fieri.

Sicigitur explicata illa indulgentia, non videtur esse partialis, sed totalis, & simpliciter plenaria. Porro hæc sententia confirmari ex decreto illo pro expeditione Terræ Sanctæ, quod habetur in fine Concilij Lateranensis sub Innocentio III. nam ibi duplex fit confessio: prior fit omnibus, qui laborant propriis viribus, & expensis, sub illa forma. *Plenam suorum peccatorum, de quibus liberaliter fuerint corde contriti, & confessi, veniam indulgemus.* Altera fit eis, qui non in personis propriis, sed diuitiis suis expensis aliquos, iuxta qualitatem suam ad tale bellum destinauerint, atque illis etiam, qui è conuerso in propriis personis, non tamen propriis expensis accesserint: fit autem sub hæc forma. *Plenam suorum concedimus veniam peccatorum.* Vnde fit argumentum. Non est verisimile posteriorem hanc confessionem esse maiorem priore, cum prior concedatur his, qui in propriis personis, & propriis expensis laborant: posterior verò alterutrum tantum facientibus, satis ergo est quòd indulgentia sit æqualis: sed posterior indulgentia est plenaria simpliciter, vt ex forma recitata constat: ergo signum est, etiam priorem indulgentiam esse plenariam simpliciter, & consequenter particulam illam, *de contritis, & confessis,* non restringere indulgentiam, sed explicare dispositionem ad illam necessariam. Dicere quis potest, hoc ideo esse: quia posterior restringenda est per priorem, & non è conuerso hæc per illam amplianda. Sed hoc voluntariè dictum est, tum quia fauores potius ampliandi sunt; tum etiam, quia in posteriore nulla fit relatio ad priorem. Nec nos dicimus illam priorem formam esse per posteriorem ampliandam, sed ex contextu

An indulgentia de peccatis de quibus quis contritus sit, & confessus, venialia includat, & quòd modo.

Indulgentia concessam de peccatis, de quibus quis contritus est, & confessus fuerit, totalem esse.

& ratione colligimus illas duas formas tanquam æquivalentes in iure accipi.

Censeo ergo hanc sententiam valde verisimilem, præsertim quando in forma additur illa particula, corde, vel alia similis, quæ indicet sermonem esse de confessione in re, vel in proposito: nam si sermo sit magis absolutus, difficilior est illa expositio, quam tunc etiam non deant auctores graues, qui dicant, etiam tunc sufficere confessionem in voto, vt Glossa in Clemen. vnic. De Reliq. & venerat. Sanct. verb. Confessis. Abbas in cap. Omnis vtriusque sexus, de Pœnit. & remiss. & Ioannes Andreas in ca. Quod autem, eod. tit. Quos refert, & sequitur Syluest. verb. Indulgentia, qu. 7. dist. 2. & Angelus nu. 18. & ibidem Summa Rosella & Paludan. dist. 20. qu. 4. art. 3. Postetque ultra ipsos alia expositio dari, vt illa quidem forma intelligatur de confessione sacramentali in re facta, subintellecta tamẽ conditione, si necessaria, vel quantum necessaria sit, vt illa peccata remissa sint quo ad culpam: sæpe enim contritio non est tanta, vt per se sufficiat ad remissionem culpæ: additur ergo, Contritio, & confessio, propter casum in quo necessaria potest esse confessio. Quod ira declaratur, quia cum dicitur de quibus contritio &c. necesse est contritionem ibi accipi generatim vt abstracta à perfectâ, & imperfectâ, alioqui non sufficeret attritio cum confessione ad lucranda talem indulgentiam: propterea ergo necessarium fuit addere Confessionem: quia sola contritio illo modo accepta non poterat esse semper sufficiens: ergo verisimile est in tantum adiungi confessionem, in quantum necessaria est ad iustificacionem, seu ad perficiendam contritionem. Sed de legitimo sensu harum formarum infra iterum redibit sermo: nunc hæc tantum probabiliter disputata sint. Addo vero vltimo, etiam si dicamus actualem confessionem talium peccatorum esse necessariam, nihilominus indulgentiam illam de se talem esse quantum vt integrum habeat effectum, maiorem quandam dispositionem, & specialem conditionem requirit ex parte lucrantis illam, nimirum sacramentalem confessionem talium peccatorum.

Quando indulgentia per aliquot annos vel dies conceditur, quomodo illi computandi sint.

Tertio, formula, & valde vsitata indulgentiæ partialis est per numerum dierum, aut annorum, & sic concedi solent, quadragesima, id est, quadraginta dies indulgentiæ, & septima, id est, indulgentiæ septem annorum: solet etiam quædam indulgentia vocari Cærena, quæ vtramque prædictam completitur, scilicet ieiunium quadraginta dierum, & septennam aliam pœnitentiam. Est autem vltimè dubium in hac materia, quid per hæc verba significetur. Aliqui enim putarunt, quando conceduntur eor dies, vel anni indulgentiæ, id intelligendum esse de diebus, vel annis Purgatorij, id est, vt tot anni ex pœna Purgatorij remittantur, quot in indulgentia exprimuntur. Quod videtur sensisse Viguerius in Institutionibus cap. 18. §. 6. versic. 22. Eamque sententiam libenter arripiant, & Catholicis tribuunt hæretici, vt irideant indulgentias, quæ id remittunt quod nunquam futurum est. Est tamen falsa sententia, primo propter rationem insinuatam: quia sæpè, conceduntur mille, vel decem mille anni indulgentiæ, cum tamen pœnæ Purgatorij ordinariæ non sint tanto tempore duraturæ, vt creditur, de quo supra dictum est. Secundo, quia ex verbis ipsis constat per illa nomina, quadragesima, septima, & similia, significari antiquas pœnas, quæ olim erant in vsu Ecclesiæ, & iuxta illas fieri hanc remissionem. Tertio, quia pœna Purgatorij non duratione tantum, sed etiam in-

tenstone, & acerbitate pœnarum mensuratur: vnde verisimile non est æque remitti tot annos illius pœnæ, siue intensa sit, siue remissa.

Est igitur communis sententia, diem vel annum in huiusmodi indulgentiis proxime significare durationem pœnitentiæ, siue satisfactionis in hac vita exhibitæ pro peccatis, per indulgentiam autem remitti non solam satisfactionem pœnitentiæ, sed etiam tam pœnam Purgatorij, quanta per pœnitentiam vnus dies, vel anni remitteretur. Ita explicant late Soto dist. 21. quæstion. 2. artic. 1. & Corduba quæst. 11. Et sufficienter probatur secunda ratione contra aliam sententiam facta, & sufficienti partium enumeratione.

Prima vero ratio contra priorem sententiam facta non videtur per hanc interpretationem expediiri: quia vnus annus pœnitentiæ huius vitæ æquiualeat, seu remittit vnum annum Purgatorij vel forte amplius: quia licet pœna huius seculi minor sit, quæ Purgatorij: tamen, quia voluntaria est, & non tantum pœnitentiæ, sed etiam propriæ actionis rationem habet, sufficit ad compensandam purgatorij pœnam, tam in duratione, quam in acerbitate: ergo quantum ad inconueniens in illa ratione illatum, perinde est remittere mille annos pœnitentiæ huius vitæ, vel pœnæ Purgatorij. Propter hoc inconueniens vitandum, Soto supra negat per vnum annum pœnitentiæ huius vitæ remitti Purgatorio vnum annum pœnæ: sed fortasse vnam horam, vel diem: & ideo fieri posse vt per mille annos indulgentiæ, non remittatur vnus in Purgatorio: neque satis esse pœnam huius vitæ esse magis voluntarie assumptam: quia excessus, qui est in acerbitate pœnæ Purgatorij, non satis compensatur propter illam conditionem maioris voluntarij. At Corduba quæstion. 3. hanc sententiam non approbat: putat enim quemlibet annum pœnitentiæ huius vitæ sufficere ad expiandum vnus annum pœnæ Purgatorij, propter dictam rationem maioris voluntarij quæ plus valet apud Deum, quæ acerbitas pœnæ: ideoque aliis modis ipse responderet ad obiectionem factam de tanto numero annorum, vt apud ipsum videre licet quæstionem vigesima. Breuiter vero assero, de re nobis incerta autores hos disputare, Ecclesiæ vero vti illa mensura, quæ sibi nota est remittendo illam pœnam Purgatorij quæ tot annis pœnitentiæ huius vitæ responderet, siue illa sit æqualis durationis, siue minoris, & siue illi anni in Purgatorio computandi sint secundum multitudinem pœnarum, quæ si mul inferri possunt pro variis peccatis, & singulis, possunt multis annis durare, & ex omnibus illa multitudo annorum consurgere, siue omnino secundum nostrorum annorum durationem computandi sint: hæc enim nobis incerta sunt, & ad causam præsentem non referunt.

Tunc vero difficultatem nobis ingerit tertia ratio supra facta contra priorem sententiam, quæ videtur etiam contra hanc militare: quia pœnitentiæ satisfactio eiusdem temporis nõ semper est eiusdem effectus, aut fructus, illa enim, quæ fit per opera magis pœnalia, plus remittit de pœna Purgatorij, etiam si æqualis sit in duratione: quando ergo conceditur annus indulgentiæ, de qua pœnitentia illius anni intelligendum, id est, de graui, an de leui pœnitentia? Item ieiunare semel in qualibet hebdomada vnus annus, potest dici annua pœnitentia, & ieiunare etiam omnibus diebus anni est annua pœnitentia, quæ longe diuersos effectus habent in remittenda Purgatorij pœna. De qua ergo intelligendus est annus indulgentiæ? & similes interrogationes possunt facile multiplicari. Ad quas omnes vno verbo respondendi est, præter durationem pœnitentiæ subintelligendum esse eiusdem pœnitentiæ modum, id est, acerbicatem operis satisfactorij, & frequentiam eius intra annum & alias huiusmodi circumstantias.

Gloss. Abb. Io. Andr. Sylu. Angel. Kosel. Palud.

Prima opinio.

Viguer.

Reuicissim.

Commun.

Soto.

Cordub.

Itaque quæ... mensura... pœnitentiæ... respondet... indulgentiæ... durationem...

hoc

hoc enim argumentum factum conuincit. Hic autem poenitentia modus erat per antiquos canones prescriptus, vt videre licet apud Gratianum in fine decreti, & distinctione 50. Burchardum libro sexto sui decreti. Sic ergo nomen *Carena*, significat poenitentiam quadraginta dierum in pane, & aqua, cum aliqua alia poenitentia septem annorum; vt constat ex cap. *Accusasti*, de Accusationibus: cuius verba sunt. *Si hoc fecerit, quadraginta dies in pane & aqua (quod arena vocatur) cum septem sequentibus annis poeniteat.* Et similia fere habentur in cap. 2. de sponsa duorum. Vbi Glossa notat *Carena* dictam esse; vel per synecopem, quali quarentenam, vel potius a carēdo, vel cibis, vel confortio hominum; nam qui illam poenitentiam agebant, per quadraginta dies recludēbātur, & a confortio hominū separabāntur. Quādo ergo conceditur, v.g. vna *Carena* indulgentia; remittitur tanta poena Purgatorij quanta ex vi illius poenitentia comparari poterat. Sic etiam in cap. *Hoc ipsum* 33. quæst. 2. dicitur, *Ecclēsiastica consuetudine vsurpatum est, vt maiorum criminum poenitentia septem annorum spatio concludatur.* Non declaratur autem illius septennis poenitentia modus. Ex aliis vero canonibus poenitentialibus colligitur: pro aliquibus peccatis prescriptam esse certam aliquam poenitentiam tanti temporis, vt v.g. ieiunare omnibus festis feriis illorum annorum, vel quid simile, frequentiam tamen modus talis poenitentia remittebatur arbitrio sacerdotis, iuxta æqualitatem criminis prudenter iudicantis. Nam, quia diuinitas poenitentia multum confert tum ad eius acerbitatem, tum etiā ad fructum, & quia facilius etiam definiti poterat, ideo frequentius canones poenitentialis durationē poenitentia determinabāt, modum autem eius committēbat arbitrio sacerdotis, quamquam etiam ipsa duratio temporis non erat ita prescripta, quin arbitrio etiam iudicis posset vel limitari, vel augeri, vt ex eisdem decretis colligitur. Estque optimus locus in Conc. Nycen. cap. 11. & 12. Et ita etiam constat quid nomine *septennis*, vel *quadragena* significetur, nimium poenitentia, quæ secundum formam iuris, vel consuetudinis Ecclēsiæ tanto tempore fieri solebat: & specialiter nomine *quadragena* alludi videtur ad poenitentiam illam solennem, quæ in principio quadragesimæ inchoabatur, & durabat vsque ad diem cenæ Domini iuxta cap. *In capite*, d. 50. Vnde tandem fit, vt generalis regula ad explicandum hunc effectum sumenda sit in ordine ad prudēs arbitrium sacerdotis: tum quia neque in decretis antiquis definitur poenitentia omnium peccatorum, cum tamen indulgentia se extendat ad quolibet peccata: tum etiam quia ipsi poenitentialis canones non excludēbant arbitrium sacerdotis, sed solum erant veluti quædam regulæ directiue illius. Quando ergo conceditur vnus annus indulgentia, v.g. intelligitur de poenitentia vnus anni prudenter iniuncta à sacerdote pro talibus peccatis, & consequenter de tanta poena Purgatorij, quanta per illam poenitentia redimeretur: tanta enim per similem indulgentiam remittitur, & secundum hanc eandem proportionem explicanda erit omnis alia temporalis indulgentia, augendo, vel minuendo effectum eius secundum proportionem ad maius, vel minus tempus, cæteris paribus, quo ad modum, & qualitatem poenitentia.

A secundum rectam rationem. Primum. Mici non potest consequenter ad ea, quæ antea diximus: & saltem iuxta omnium sententiam locum non habetis quando in ipsa indulgentia expresse non dicitur, de iniuncta poenitentia: sed simpliciter conceduntur tot anni, vel quadragena indulgentia. Et præterea nunc fere nihil remitteretur per huiusmodi indulgentias: quia fere omnes poenitentia, quæ nunc iniunguntur per totam vitam homini committenti multa & graua peccata, non æquivalent poenitentia vnus anni, quæ olim iniungi solebat. Si autem dicatur secundum poenitentia quæ iniungi possent, etiam secundum prudentiam, non conuincunt in diuisibili; sed etiam habent latitudinem, rigorosam, mediocrem, & mitissimam poenitentia intra latitudinem iustitiae, quibus in remittenda poena purgatorij; inæqualis respondet effectus: per quam ergo ex his poenis mensurandus erit effectus huius indulgentia? cum ille certus esse, & in diuisibili consistere debeat. Et augetur difficultas: quia ad iniungendam poenitentia prudentis arbitrio, non solum consideranda est grauitas criminis, sed etiam dispositio poenitentis, vel bona, qualis est feruens contritio, quæ multum confert, vt pro grauiori crimine leuior factio imponatur; vel è contrariò mala, seu minus congrua dispositio, qualis est fragilitas in accèptanda, vel implenda poenitentia: Quod si dicatur hoc arbitrium, quod ad præsens pertinet, non esse sumendum ex dispositione poenitentis, sed ex grauitate peccati secundum se, tunc sequitur per huiusmodi indulgentiam remitti semper totam poenam peccato debitam: nam illa poenitentia prudenter imponitur pro aliquo crimine quantum ex vi illius, quæ esset sufficiens ad expiandam totam poenam Purgatorij illi correspondentem, iuxta grauitatem eius. Rursus cæteris paribus, poenitentia iniuncta in sacramento maiorem habet effectum, quam non iniuncta, vt potest, aliquid poenitentia remittens ex opere operato: incertum ergo est sub qua ratione mensuret effectum indulgentia. Nec occurrit vniuersalis ratio ob quam alterutrum illorum asseratur. Vltimo est difficultas circa illam explicationem: nam ex illa sequitur eandem indulgentiam, verbi gratia septennem, maiorem habere effectum in eo, qui grauius peccauit, solum quia grauius peccauit, quāuis in cæteris dispositionibus, & operationibus sint pares, quod videtur absurdum. Sequela patet: quia licet propter periurium v.g. aut adulterium esset imponenda septennis poenitentia, grauior tamen propter periurium, quā propter adulterium, & consequenter illa maiorem etiam Purgatorij poenam auferret, quam hæc: ergo eadem proportione periurus obtinens illam indulgentiam maiorem remissionem poenæ Purgatorij consequetur: quia illi grauior esset satisfactio imponenda.

Nihilominus recedendum non est à prædicta interpretatione: nulla enim aprior, & decretis, ac Bullis Pontificum conformior excogitari potest: ex solutionibus autem dictarum obiectionum magis explicabitur, & intelligetur. Ad primum ergo respondetur, fructum, qui correspondet poenitentia iniuncta, si fieret, non esse pensandum ex circumstantiis personalibus, vt sic dicā, ipsius poenitentis, quæ variaz sunt, & sepe mere interiores, de quibus homines non iudicant, & hoc solum conuincere argumentum. Nihilominus tamen mensurari potest, & debet per fructum, quem tale opus externum, & laboriosum voluntarie factum, & cum cæteris conditionibus requisitis ad satisfactionem haberet, si fieret, qui fructus apud Deum certus est, ac satis definitus, vt iuxta illum possit etiam esse certus ac definitus effectus indulgentia. Dicitur etiam potest (estque mihi valde probabile) considerandum esse statum in quo aliquis lucratur indulgentiam, & feruorem, ad deuotionem qua se disponit ad indulgentiam lu-

Tertia

16
Solutio
prima diffi-
cultas.
Sicut ad ef-
fectum in-
dulgentia
pensanda
dispositio lu-
crantis illa,

15
Sed adhuc non quiescit animus, nec satis concipit quomodo iuxta hanc interpretationem possit esse certus ac definitus effectus huius indulgentia. Primo quia eodem tempore, & per opus omnino simile vnus homo consequitur maioris poenæ remissionem, quam alius, vel quia gratior Deo est, vel quia maiori affectu operatur, vel ob alias circumstantias. Secundo, quia vel est sermo de poenitentia iam iniuncta à sacerdote, vel quæ esset iniungenda

Fr. Suarez. tom. 4.

lii a grandam,

erandam, & secundum illum mensurandum, esse fructum talis indulgentiæ, ita ut tanta poena Purgatorij per illam remittatur, quanta redimeretur per tale opus poenale tãto tempore factum in simili statu, & cum simili seruire ac deuotione. Iuxta quam interpretationem talis indulgentia non habet in omnibus æqualem fructum, sed maiorem in eo qui meliori dispositione illam lucratur: nam, licet in omnibus sit fructus septennis iuxta tenorem indulgentiæ, tamen illi anni vberiores sunt, ut sic dicam in vno, quam in alio, propter meliorem lucrantis dispositionem. Quæ interpretatio est consentanea optimæ prouidentiæ, ut fideles diligentius se ad indulgentias lucrandas præparent: estque satis apta ad rem totam explicandam, ut ex dicendis amplius patebit.

17
Secunda
difficultas.
enodatur.
Sot.
Coradub.

Ad secundam difficultatem (omissa opinione Cæciliæ supra tractata) omnes fatentur & Soto expressius declarauit, d. 21. qu. 2. art. 1. & Corduba q. 32. qui plures alios citat, quando in concessione non additur expressa determinatio, de penitentis iniunctis, annos, vel dies computandos esse secundum penitentias imponendas pro talibus peccatis, iuxta rectam prudentiam legitimi iudicis: quia neque talis indulgentia à nobis limitanda est, cum ex vi priorum verborum non limitetur, neque aliter potest secundum rectam rationem exponi: quia neque solum ius canonicum, seu penitentis in eo designatæ sufficiunt: tum quia nec pro omnibus peccatis designatæ sunt, neque ubi designantur, excluditur sacerdotis arbitrium, ut diximus. Nec vero quodlibet arbitrium, sed prudens & iustum pro regula sumendum est: tum quia alias nihil esset certum & stabile, ut illa difficultas à fortiori conuincit: tum etiam quia, cū talis indulgentia concedatur quasi in compensationem seu exculationem penitentis, debet sine dubio de iusta, seu proportionata penitentia intelligi. Ad difficultatem autem respondetur primo, verisimile esse mensuram effectus talis indulgentiæ esse summam, ac rigorosam penitentiam, quæ iuxta prudentiam pro tali culpa imponenda esset: quia hoc reddat in maiorem fauorem indulgentiæ: nam quo maior fuerit penitentia, tanto habebit maiorem compensationem poenæ, & consequenter effectus indulgentiæ erit maior. Aliter etiam dici potest, quod licet in ordine ad humanam prudentiam distingui fortasse possint illi tres gradus penitentis, tamen spectata re ipsa secundum se, iustam penitentiam imponendam pro tali crimine esse vnus quantitatis, & apud Deum in indiuisibili consistere, & secundum illam rationem accipiendam esse penitentiam, quæ imponenda dicitur secundum prudentem arbitrium: nam Deus & cognoscit illam, & quantæ poenæ Purgatorij æquivaleret, ideoque tantam etiam imple remittit ratione indulgentiæ.

18
Replica
satis.

Ad replicam vero, quod hoc prudens arbitrium fertur iuxta dispositionem penitentis, responderi potest sicut ad priorem difficultatem, primo hic nõ agi de prudenti arbitrio pensatis circumstantiis extrinsecis, sed considerata tantum grauitate criminis secundum se. Neque inde fit ut semper ex vi talis indulgentiæ remittatur tota poena peccato debita: tñ quia fieri potest ut peccato debeat septennis penitentia, secundum iuris, & iudicis arbitrium, & tamẽ quod per indulgentiam tantum remissio vnus anni concedatur: tum etiam quia non constat, per penitentiam in foro Ecclesiæ iuste impositã & condignam remitti totam poenam, quæ in Purgatorio responderet tali peccato, hoc enim diuino iudicio reseruatum est. Secundo respondetur, etiam in hoc prudentiali iudicio non esse excludendam omnino dispositionem lucrantis indulgentiam, ut secundum illam æstimari debeat penitentia iuxta quæ pro talibus peccatis imponenda esset, nam hoc etiam est consentaneum rationi, & optimæ prouidentis. Quod

ita etiam declaratur: quia tam satisfactio poenitentiæ, quam effectus indulgentiæ non est nisi de poena, quæ manent post remissionem culpam, ergo iustum arbitrium in penitentia imponenda non est secundum ex sola grauitate culpæ secundum se, sed ex reatu poenæ, qui post illam remissionem manet: quia quò maior est, eo meretur maiorem penitentiam, est autem maior, vel minor respectu eiusdem culpæ, iuxta dispositionem penitentis: ergo hæc etiam consideranda est ad ferendum illud prudens arbitrium, ergo respectu indulgentiæ hæc optime consideratur secundum illum statum, in quo quisquam lucratur indulgentiam: nam iuxta reatum poenæ, quem tunc habet apud Deum ex tali culpa, dignus esset tanta penitentia: ergo recte hoc modo explicatur prudens arbitriũ, quod esse deberet in imponenda tali penitentia. Aliæ vero circumstantiæ omnino extrinsecæ, quales sunt infirmitas corporis ad exequendam penitentiam, vel etiam debilitas animi ad eam suscipiendam, & aliæ similes, non videntur mihi in hoc negotio considerandæ: nam licet ratione illarum interdum imponatur prudenter minor penitentia, tamen illud nõ est ex vi iustitiæ & æquitatis eius, sed potius ex quadam misericordia & dispensatione, seu suspensione iustitiæ: hæc autem computatio seu commensuratio, de qua agimus, sumenda est secundum iustitiæ & æquitatem, illa enim est quæ per se pertinet ad rationem satisfactionis, reliqua vero sunt extrinsecæ, & per accidens.

Quædam notantur pro doctrina de indulgentia de iniunctis penitentis confirmanda.

Atque ex his (prius quam ad cetera respondeam) Apollimus probabilem coniecturam facere ad confirmanda ea, quæ de indulgentiis concessis, de penitentis iniunctis supra diximus: est enim probabile in principio illam particulam, seu determinationem non alia ratione positam fuisse, nisi ut declararetur, illos dies vel annos indulgentiæ, qui concedebantur, non esse de annis Purgatorij, sed de anni Ecclesiasticæ penitentis, & ideo in principio quando non satis constabat de illo sensu, semper illa formula exprimebatur, postea vero vsu indulgentiarum crescente, cepit illa particula omitti, & indulgentia tot annorum vel dierum simpliciter concedi, quia iam non satis ex vsu constabat de quibus annis sermo esset. Vnde vterius colligo licet indulgentia concedatur de penitentis iniunctis, si tamẽ clausis de facto errauit in penitentia iniungenda, aut non seruauit iustitiæ & æquitatem, tunc effectus indulgentiæ non respondere penitentis sic iniunctis, sed quæ iniungenda fuisset secundum iustitiæ & æquitatem. Ut, verbi gratia, si penitens propter peccata solum merebatur vnus anni penitentiam, E imposita autem illi fuit penitentia septennis, non consequetur indulgentiam iuxta proportionem ad penitentiam de facto iniunctam, sed secundum proportionem ad eam, quæ iuxta rectam prudentiam imponenda fuisset: quia propter solam iniustitiam, vel imprudentiam confessoris non debet indulgentia augeri, præsertim quia talis penitentia iniuncta, si de eius iustitia constat, nõ obligat. Atque eadem ratione, si condigna penitentia nimium diminuta fuit, quando fuit iniuncta, nõ propterea diminuetur indulgentiæ effectus, ut ex vtraque parte seruetur æqualitas, semperque mensura indulgentiæ sit eadem: scilicet, condigna penitentia secundum rectam rationem iniungenda. Vnde consequenter opinor, effectus harum indulgentiarum hoc tempore non esse mensurandos iuxta quantitatem penitentis, quæ nũc solet imponi, quæ regulariter est seu-
fima,

suma, quia iam non imponitur secundum rigorem & aequitatem iustitiae, sed secundum quandam condescensionem ad hominum fragilitatem consuetudine confirmatam: indulgentiae autem semper conceduntur secundum eandem antiquam computationem dierum, vel annorum, ut ex forma ipsa indulgentiarum constat. Vnde etiam non probo quodam dicunt, per indulgentiam tot dierum, vel annorum simpliciter concessam sine illa additione, de penitentia iniuncta, plus remitti de poena Purgatorij, quam per similem indulgentiam de penitentia iniuncta, quia per priorem remittitur tota poena, quae respondet penitentiae debita: etiam grauisimae, per posteriorem vero solum tollitur poena quae respondet penitentiae de facto iniunctae. Sed hoc nobis non probatur: quia, si poena iniuncta non est iusta, illa non est mensura, sed quae futura esset iusta. Alias, si penitentia de facto iniuncta quantum esset deficiens, esset mensura effectus indulgentiae, eadem ratione quando esset excedens, similiter esset mensura: ergo etiam posset habere maiorem effectum: quam alia indulgentia simpliciter concessa.

Ad aliam difficultatem superius factam, de effectu satisfactionis sacramentalis respondeo incertum esse quomodo effectus huius partialis indulgentiae tot dierum, vel annorum, siue de iniunctis, siue de non iniunctis penitentibus, illis commensuratur, an quatenus haberent effectum ex opere operantis, an ex opere operato. Videtur enim illud prius verisimile, tum quia indulgentia ibi indifferenter conceditur de penitentia iniuncta, vel non iniuncta: ergo per se non respicit sacramentalem penitentiam, ut ei commensuratur. Tum etiam, quia sacramentalis effectus solum debetur ei, qui ipsa exercet opus sacramentale. Nihilominus oppositum credo verisimile, ut supra dicebamus, per indulgentiam nullum detrimentum patitur is, qui illam lucratur: ergo si ei remittitur tanta poenitentia sacramentalis, ut nullum inde sentiat detrimentum necesse est tantam poenam Purgatorij ei condonari, quanta per talem poenitentiam quouis modo remitteretur: ergo tam ex opere operantis, quam operato. Nec refert quod interdum poenitentia non sit iniuncta: nam perinde est excusari hominem ab exequenda poenitentia iniuncta, vel immunem fieri, ne similis poenitentia ei possit imponi.

Ultimam difficultatem attingit Corduba q. 32. p. 2. Corol. 2. & concedit sequelam, nec putat inconueniens quod eadem indulgentia temporalis maiorem Purgatorij poenam remittat ei, qui propter grauius crimen maioris poenae debitor est: quia ad hanc indulgentiam accidentarium est, quod poena debita pro tali tempore, acerbior sit vel leuior: per se autem solum est ut remittatur poena pro tali tempore debita, quaecumque illa sit, sicut supra dicebamus per indulgentiam plenariam plus remitti ei, qui plus debet, id tamen est accidentarium: nam per se solum conuenit tali indulgentiae remittere totam, quaecumque illa sit, ita ergo cum proportione contingit in praesenti, & statim aliud exemplum adhibebimus.

Quarta formula huius partialis indulgentiae esse solet, quando remittitur tertia pars poenae debita, pro peccatis, vel in alia simili proportione: & haec videtur omnium clarissima: quia non est dubium quin possit poena hoc modo per partes tolli, & consequenter quod is qui habet potestatem remittendi totam poenam, possit tantum huiusmodi partem remittere, si iugiter expediens. Solum videri posset inconueniens, quia haec pars non est in omnibus poenae aequalis simpliciter, sed proportionalis suo debito. Hoc autem non est inconueniens, ut ex nuper dictis patet: quia illa inaequalitas est per accidens: nam ipsa indulgentia de se partem illam semper auferet, quaecumque illa sit, Dubitari etiam hic posset, an ta-

lis indulgentia remittat etiam poenitentiam iniunctam eadem proportione. Breuiter tamen dicendum est, si in indulgentia id exprimitur, non esse dubium quin ita fiat: si vero non exprimitur, rem esse dubiam: nam probabile est non relaxari poenitentiam iniunctam, etiam quoad illam partem, nisi aliunde verisimiliter constet effectum indulgentiae extendi usque ad remissionem reatus illius poenae, pro qua poenitentiae erant iniunctae. Supererat hoc loco dicendum, an hi effectus indulgentiae infallibiles sint, vel possint augeri, aut minui, vel impediri ex parte suscipientis: sed haec dicentur melius infra, tractando de illo, cui indulgentia conceditur.

DISPUTATIO LI.

De Thesuro Ecclesiae, qui per indulgentias dispensatur.

REST effectus indulgentiarum dicendum sequitur de causis, ad quas pertinere videtur thesaurus Ecclesiae: quia diuitiae spirituales in eo contentae sunt, veluti materia ex qua, vel potius sunt quam moralia instrumenta, quibus soluntur temporales poenae: sicut pecuniae sunt materia, seu instrumenta contractuum humanorum. Denique hic thesaurus censetur esse quasi basis & fundamentum indulgentiarum: & ideo inter causas merito primum locum occupat. De quo tria potissimum desiderari possunt: scilicet, an sit, & ex quibus bonis constet, & quam necessarius sit ad indulgentiarum usum. Ad quem vero pertineat huius thesauri dispensatio, in disputatione de causa efficiente indulgentiarum dicendum est.

SECTIO I.

Utrum in Ecclesia sit spiritualis thesaurus, qui per indulgentias dispensari valeat.

NON defuit inter Theologos, qui negauerit esse in Ecclesia huiusmodi thesaurum. Ita enim sentit Mairon, in quarto, distinctione decimanona, questione secunda. Fundamentum eius fuit: quia hic thesaurus autem constat meritis Christi, aut Sanctorum: sed ex neutris constat, ergo nullus est. Minor quoad posteriorem partem tractabitur sectione sequente. Quoad priorem vero probatur ex dicto auctore: quia merita Christi sufficiens praemium habuerunt in ipso Christo homine, quando propter illa exaltatus est, & accepit nomen, quod est super omne nomen. Maxime vero videtur hae sententiae posse iuari ex alia opinione Scoti, Durandi, & aliorum, qui negant Christi merita, & satisfactiones fuisse infiniti valoris: nam si fuerunt finita, profecto constare non potest aliquid ex eis super fuisse, quod in thesauro reponeretur post solutionem factam pro toto genere humano ad redimendum illud, & post tot dona gratiae, & gloriae, totque peccatorum ac poenarum remissiones propter Christum hominibus concessas. Quod si adhuc aliquid de meritis, & satisfactionibus Christi manet remuneratum in conspectu Dei, fortasse totum illud necessarium est ad persoluendas gratias omnes, & remissionem concedendas hominibus propter Christum, & applicandas per sacramenta & sacrificia usque ad finem mundi: nulla ergo ratione constare potest aliqua CHRISTI merita esse in speciali thesauro Ecclesiae, qui ad dispensationem indulgentiarum deferuit. Quod si quis respondeat illam opinionem falsam esse, Christi merita esse infinita, & ideo ad

An plus remittatur poena per partem indulgentiae de penitentia iniuncta quam si illa particula non addatur.

10 An effectus indulgentiae commensuratur poenitentiae ut habens effectum ex opere operato, aut ut uti sa.

21 Soluitur sententia diffinita.

22 Alia formula partialis indulgentiae.